

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ (İNSAN HAKLARINI VE ANA HÜRRİYETLERİNİ KORUMA SÖZLEŞMESİ)

Resmi Gazete Tarihi: 19/03/1954

Resmi Gazete Sayısı: 8662

Kabul Tarihi ve Yeri: 04.11.1950, Roma

Geçerli Dili: İngilizce ve Fransızca

Depositer: Avrupa Konseyi Genel Sekreteri

Türkiye'nin İmza Tarihi: 20.03.1952

Onay Şekli: Onay Kanunu

İhtirazi Kaydı: "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesine Ek Protokolün ikinci maddesi 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun hükümlerini ihlal etmez".

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve buna Ek Protokolün tasdiki hakkında Kanun

Kanun No: 6366

Kanun Tarihi: 10/03/1954

Resmi Gazete Tarihi: 19.03.1954

Resmi Gazete No: 8662

Madde 1- Hükümetimizce 4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanmış olan "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi" tasdik edilmiştir.

Madde 2- Hükümetimizce 20 Mart 1952 tarihinde Paris'de imzalanmış olan "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokol" müteakip üçüncü maddedeki ihtirazi kayıtla tasdik edilmiştir.

Madde 3- İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesine Ek Protokolün ikinci maddesi 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun hükümlerini ihlal etmez.

Madde 4- Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde 5- Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

13/03/1954

DİBACE

Avrupa Konseyi Üyesi olan Âkîd Hükümetler,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini;

Bu beyannamenin metninde mezkûr hakların her yerde ve fiilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamaya matuf bulunduğunu;

Avrupa Konseyinin gayesini; üyeleri arasında daha sıkı bir birlik kurmak olduğunu ve İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri korunma ve gelişmesinin bu gayeye ulaşmak yollarından birini teşkil ettiğini dikkat nazarına alarak;

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini teşkil eden ve idamesi her şeyin fevkinde olarak, bir taraftan, hakikaten demokratik bir siyasi rejim ve diğer taraftan, insan haklarına müştereken hürmet ve bu konuda ortak bir anlayış esaslarına istinadeden bu ana hürriyetlere derin bağlılıklarını teyidederek;

Aynı telâkkiyi taşıyan ve ideal ve siyasi ananeler, hürriyete saygı ve hukukun üstünlüğü hususlarında müşterek bir mirasa sahip bulunan Avrupa devletleri hükümetleri sıfatiyle, Evrensel Beynamede yazılı bazı hakların müştereken sağlanmasını temine yarıyacak ilk tedbirleri almayı kararlaştırarak;

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1 - İnsan haklarına saygı yükümlülüğü

Yüksek Âkîd Taraflar kendi kaza haklarına tabi her ferde işbu Sözleşmenin birinci faslında tarif edilen hak ve hürriyetleri tanırlar.

BÖLÜM I : HAKLAR VE HÜRRİYETLER

Madde 2 - Yaşama hakkı

1. Her ferdin yaşama hakkı kanunun himayesi altındadır. Kanunun ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infazı dışında, hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıda derpiş edilen zaruret halleri dışında, bu maddenin ihlâli suretiyle yapılmış telâkki olunmaz:

a) Her ferdin gayrimeşru cebir ve şiddete karşı korunmasını sağlamak için,

b) Kanun hükümleri dahilinde bir tevkifi yerine getirmek veya kanuna uygun olarak mevkuf bulunan bir şahsın kaçmasını önlemek için,

c) Ayaklanma veya isyanı, kanuna uygun olarak bastırmak için,

Madde 3 - İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye, gayriinsani yahut haysiyet kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz.

Madde 4 - Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı

1. Hiç kimse köle ve kul halinde tutulamaz.

2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz veya mecburi çalışmaya tabi tutulamaz,

3. Aşağıdaki haller bu maddede kasdolunan "zorla çalıştırma veya mecburi çalışmadan" sayılmazlar:

a) İşbu Sözleşmenin 5. maddesinde derpiş edilen şartlar altında mevkuf tutulan bir kimseden mevkufiyeti veya şartla saliverilmesi süresince yapması mütat olarak istenilecek çalışma;

b) Askeri mahiyette her hizmet yahut inançları gereğince askerlik vazifesini yapmaktan kaçınan kimselerin durumunu meşru telâkki eden memleketlerde, bu inanca sahip kimselere mecburi askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet;

c) Topuluğun hayat veya refahını tehdit eden buhran ve âfet hallerinde talep olunan her hizmet;

d) Normal medeni mükellefiyetler şumulüne giren her türlü çalışma veya hizmet.

Madde 5 - Hürriyet ve güvenlik hakkı

1. Her ferdin hürriyete ve güvenliğe hakkı vardır. Aşağıda mezkûr haller ve kanuni usuller dışında hiç kimse hürriyetinden mahrum edilemez:

a) Salahiyetli bir mahkeme tarafından mahkûmiyeti üzerine usulü dairesinde hapsedilmesi,

b) Bir mahkeme tarafından kanuna uygun olarak verilen bir karara riayetsizlikten dolayı yahut kanunun koyduğu bir mükellefiyetin yerine getirilmesini sağlamak üzere yakalanması veya tevkifi,

c) Bir suç işlediği şüphesi altında olan yahut suç işlemesine veya suçu işledikten sonra kaçmasına mâni olmak zarureti inancını doğuran makul sebeplerin mevcudiyeti dolayısıyla, yetkili adli makam önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve hapsi,

d) Bir küçüğün nezaret altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilmiş usulüne uygun bir tevkif kararı bulunması,

e) Bulaşıcı bir hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastası, bir alkoliğin, uyuşturucu maddelere müptelâ bir kimsenin yahut bir serserinin kanuna uygun mevkufiyeti,

f) Bir kimsenin memlekete usulüne uygun olmıyarak girmekten men'i, veya hakkında bir sınır dışı kılma veya geri verme muamelesine tevessül olunması sebebiyle yakalanmasına veya tevkifine karar verilmesi,

2. Tevkif olunan her ferde, tevkifini icabettiren sebepler ve kendisine karşı vâki bütün isnatlar en kısa bir zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. İşbu maddenin l/c fıkrasında derpiş edilen şartlara göre yakalanan veya tevkif edilen herkesin, hemen bir hâkim veya adlî görevi yapmaya kanunen mezun kılınmış diğeri bir memur huzuruna çıkarılması lâzım ve mâkul bir süre içinde muhakeme edilmeye yahut adlî takibat sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverme ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlıyacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalanması veya tevkif sebebiyle hürriyetinden mahrum bırakılan her şahıs hürriyeti tahdidin kanuna uygunluğu hakkında kısa bir zamanda karar vermesi ve keyfiyet kanuna aykırı görüldüğü takdirde tahliyesini emretmesi için bir mahkemeye itiraz eylemek hakkını haizdir.

5. İşbu maddenin hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tevkif muamelesinin mağduru olan her şahsın tazminat istemeye hakkı vardır.

Madde 6 - Adil yargılanma hakkı

1. Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleriyle ilgili nizalar gerek cezai sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan, kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından dâvasının mâkul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir.

Hüküm aleni olarak verilir, şu kadar ki demokratik bir toplulukta âmme intizamının veya millî güvenliğin veya ahlâkın yararına veya küçüğün menfaati veya dâvaya taraf olanların korunması veya adaletin selâmetine zarar verebileceği bazı hususi hallerde, mahkemece zaruri görülecek ölçüde, aleniyet dâvanın devamınca tamamen veya kısmen Basın mensupları ve halk hakkında tahdidedilebilir.

2. Bir suç ile itham edilen her şahıs suçluluğu kanunen sabit oluncaya kadar masum sayılır.

3. Her sanık ezcümlle:

a) Şahsına tevcih edilen isnadın mahiyet ve sebebinden en kısa bir zamanda, anladığı bir dille ve etraflı surette haberdar edilmek,

b) Müdafaasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara malik olmak,

c) Kendi kendini müdafaa etmek veya kendi seçeceği bir müdafii veya eğer bir müdafii tayin için mali imkânlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa, mahkeme tarafından tayin edilecek bir avukatın meccani yardımından istifade etmek,

d) İddia şahitlerini sorguya çekmek, veya çektirmek, müdafaa şahitlerinin de iddia şahitleriyle aynı şartlar altında davet edilmesini ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,

e) Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak,

haklarına sahiptir.

Madde 7 - Cezaların kanuniliği

1. Hiç kimse işlendiği zaman milli veya milletlerarası hukuka göre bir suç teşkil etmiyen bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez. Keza hiç kimse suç işlendiği zaman tertibi gereken cezadan daha ağır bir cezaya da çarptırılamaz.

2. İşbu madde, işlendiği zaman medeni milletler tarafından tanınan umumi hukuk prensiplerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmalden suçlu bir şahsın yargılanmasına ve cezalandırılmasına mâni değildir.

Madde 8 - Özel hayatın ve aile hayatının korunması

1. Her şahıs hususi ve ailevi hayatına, meskenine ve muhaberatına hürmet edilmesi hakkına maliktir.

2. Bu hakların kullanılmasına resmi bir makamın müdahalesi demokratik bir cemiyette ancak milli güvenlik, âmme emniyeti, memleketin iktisadi refahı, nizamın muhafazası, suçların önlenmesi, sağlığın veya ahlâkın ve başkasının hak ve hürriyetlerinin korunması için zaruri bulunduğu derecede ve kanunla derpiş edilmesi şartıyla vukubulabilir.

Madde 9 - Düşünme, vicdan ve din özgürlüğü

1. Her şahıs düşünme, vicdan ve din hürriyetine sahiptir. Bu hak din veya kanaat değiştirme, hürriyetini ve alenen veya hususi tarzda ibadet ve âyin veya öğretimini yapmak suretiyle tek başına veya toplu olarak dinini veya kanaatini izhar eylemek hürriyetini tazammun eder.

2. Din veya kanaatleri izhar etmek hürriyeti demokratik bir cemiyette ancak âmme güvenliğinin, amme nizamının, genel sağlığın veya umumi ahlâkın, yahut başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için zaruri olan tedbirlerle ve kanunla tahdit edilebilir.

Madde 10 - İfade özgürlüğü

1. Her fert ifade ve izhar hakkına maliktir. Bu hak içtihat hürriyetini ve resmî makamların müdahalesi ve memleket sınırları mevzuubahis olmaksızın, haber veya fikir almak veya vermek serbestisini ihtiva eder. Bu madde, devletlerin radyo, sinema veya televizyon işletmelerini bir müsaade rejimine tabi kılmalarına mâni değildir.

2. Kullanılması vazife ve mesuliyeti tazammun eden bu hürriyetler, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak, millî güvenliğinin, toprak bütünlüğünün veya âmme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesinin, sağlığın veya ahlâkın, başkalarının şöhret veya haklarının korunması, gizli haberlerin ifşasına mâni olunması veya adalet kuvvetinin üstünlüğünün ve tarafsızlığının sağlanması için ancak ve kanunla, muayyen merasime, şartlara, tahditlere veya müeyyidelere tabi tutulabilir.

Madde 11 - Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü

1. Her şahıs asayiş ihlâl etmiyen toplantılara katılmak, ve başkalarıyla birlikte sendikalar tesis etmek ve kendi menfaatlerini korumak üzere sendikalara girmek hakkı dâhil olmak üzere dernek kurmak hakkını haizdir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak millî güvenliğinin, âmme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesinin, sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tabi tutulabilir.

Bu madde, bu hakların kullanılmasında idare, silâhli kuvvetler veya zabıta mensuplarının muhik tahditler koymasına mâni değildir.

Madde 12 - Evlenme hakkı

Evlenme çağına gelen erkek ve kadın, bu hakkın istimalini tanzim eden milli kanunlar dairesinde, evlenmek ve bir aile kurmak hakkına maliktir.

Madde 13 - Etkili başvuru hakkı

İşbu Sözleşmede tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen her şahıs ihlal fiili resmi vazifelerini ifa eden kimseler tarafından bu vazifelerin ifası sırasında yapılmış da olsa, milli bir makama fiilen müracaat hakkına sahiptir.

Madde 14 - Ayırıcılık yasağı

İşbu Sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerden istifade keyfiyeti, bilhassa cins, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, milli veya sosyal menşee, milli bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya her hangi diğer bir durum üzerine müesses hiçbir tefrike tabi olmaksızın sağlanmalıdır.

Madde 15 - Olağanüstü hallerde askıya alma

1. Harb veya milletin varlığını tehdit eden diğer umumi bir tehlike halinde her Yüksek Âkîd Taraf ancak, durumun iktiza ettiği nispette ve devletler hukukundan doğan diğer mükellefiyetlerle tezat teşkil eylememek şartıyla, işbu Sözleşmede derpiş olunan mükellefiyetlere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukardaki hüküm, meşru harb fiilleri neticesinde vaki ölüm hadisesi müstesna, ikinci ve üçüncü maddeler ile dördüncü maddenin birinci fıkrasını ve yedinci maddeyi hiçbir suretle ihlale mezun kılmaz.

3. Bu ihlal hakkını istimal eden her Yüksek Âkîd Taraf alınan tedbirlerden ve bunları icabettiren sebeplerden Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bilgi verir. Bu Yüksek Âkîd Taraf mezkûr tedbirlerin mer'iyetten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tamamıyla tatbikına tekrar başlandığı tarihten de Avrupa Konseyi Genel Sekreterini haberdar eder.

Madde 16 - Yabancıların siyasi faaliyetlerinin kısıtlanması

10, 11 ve 14 üncü maddelerin hiçbir hükmü yabancıların siyasi faaliyetlerini Yüksek Âkîd Tarafların tahdit etmelerine mâni sayılmaz.

Madde 17 - Hakların kötüye kullanımının yasaklanması

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri bir devlete, topluluğa veya ferde, işbu Sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkûr Sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tabi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya mâtuf her hangi bir hak sağladığı şeklinde tefsir olunamaz.

Madde 18 - Hakların kısıtlanmasının sınırları

Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, mezkûr hak ve hürriyetlere yapılan takyitler ancak derpiş edildikleri gaye için tatbik edilebilirler.

BÖLÜM II : AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Madde 19 - Mahkemenin kuruluşu

İşbu Sözleşmeye ve Protokollerine Yüksek Taraf Devletlerce kabul edilen taahhütlere uyulmasını sağlamak amacıyla, aşağıda "Mahkeme" olarak anılacak bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulur. Mahkeme daimi olarak görev yapar.

Madde 20 - Yargıç sayısı

Mahkeme, Yüksek Taraf Devletler sayısına eşit sayıda yargıçtan oluşur.

Madde 21 - Görev için aranan koşullar

1. Yargıçlar üstün ahlaki vasıflara ve yüksek bir hukuki göreve atanmak için gerekli niteliklere sahip veya ehliyetleriyle tanınmış hukukçu olmalıdırlar.

2. Yargıçlar Mahkemeye kendi kişisel nitelikleriyle katılırlar.

3. Görev süreleri içerisinde, yargıçlar bağımsızlıkları, tarafsızlıkları ve daimi görevin gerekleri ile bağdaşmayan herhangi bir görev üstlenemeyecekler; bu fıkranın uygulanmasından doğacak ihtilaflar ise Mahkeme tarafından karara bağlanacaktır.

Madde 22 - Yargıçların seçimi

1. Yargıçlar, her Yüksek Taraf için, o Yüksek Taraf Devlet tarafından gösterilen ve üç aday içeren bir liste üzerinden Parlamenter Meclis tarafından oy çokluğu ile seçilirler.

2. Sonradan diğer Devletlerin işbu Sözleşmeye taraf olmaları halinde, Mahkemeyi tamamlamak ve boşalan üyelikleri doldurmak için aynı usul takip olunur.

Madde 23 - Görev süreleri

1. Yargıçlar altı yıl için seçilirler. Tekrar seçilmeleri mümkündür. Bununla beraber ilk seçilen yargıçlardan yarısının görev süresi üç yıl sonunda sona erecektir.

2. İlk üç yıllık sürenin sonunda görevleri sona erecek olan üyeler, ilk seçimlerin yapılmasından hemen sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle tayin edilecektir.

3. Yargıçların imkan ölçüsünde yarısının her üç yılda bir yenilenmesini sağlamak için, Parlamenter Meclis sonraki bir seçime geçmeden önce seçilecek yargıçlardan bir veya birkaçının görev süresinin veya sürelerinin üç yıldan az veya dokuz yıldan çok olmamak şartı ile, altı yıl dışında bir süre olmasında karar verebilir.

4. Birden fazla üyenin görev süresinin söz konusu olduğu durumlarda ve Parlamenter Meclisi'nin yukarıdaki paragrafı uygulaması halinde, görev sürelerinin üyelere dağılımı, Genel Sekreterin seçimden hemen sonra yapacağı kura sonucu belirlenir.

5. Görevi bitmemiş bir yargıcın yerine seçilen yargıç selefinin görev süresini tamamlar.

6. Yargıçların görev süreleri 70 yaşında sona erer.

7. Yargıçlar, yerlerine başkası seçilinceye kadar görev yaparlar. Yerlerine başkası seçildikten sonra da kendilerine havale edilmiş olan davalara bakmaya devam ederler.

Madde 24 - Görevden alınma

Diğer yargıçların, gerekli koşulları artık taşımadığına ilişkin üçte iki çoğunluk ile alacakları karar olmadan hiçbir yargıcın görevine son verilemez.

Madde 25 - Yazı İşleri ve hukukçular

Mahkeme nezdinde, görev ve kuruluşu mahkeme içtüzüğünde belirlenen bir Yazı işleri bulunur. Mahkemeye Yazı işlerinde görevli hukukçular tarafından yardım edilir.

Madde 26 - Mahkemenin genel kurul halinde toplanması

Genel Kurul halinde toplanan Mahkeme,

a) üç yıllık bir süre için Başkanını ve bir veya iki Başkan Yardımcısını seçer, bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;

b) belirli süreler için Daireler kurar;

c) Mahkeme Dairelerinin başkanlarını seçer; bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;

d) Mahkeme içtüzüğünü kabul eder;

e) Yazı işleri Müdürü ve bir veya birden fazla Müdür Yardımcısı seçer.

Madde 27 - Komite, Daireler ve Büyük Daire

1. Mahkeme, önüne gelen başvuruları incelemek üzere 3 yargıçlı Komiteler, yedi yargıçlı Daireler ve 17 yargıçlı bir Büyük Daire şeklinde toplanır. Mahkemenin Daireleri belirli bir süre için Komiteleri oluşturur.

2. Başvuruda konu edilen Devletin yargıcı Daire ve Büyük Dairede vazifeten yer alır, yargıcın yokluğunda veya katılması mümkün olmayan durumlarda, anılan Devletin belirleyeceği bir kişi yargıç sıfatıyla Daire ve Büyük Dairede yer alır.

3. Büyük Daire ayrıca Mahkeme Başkanı, Başkan Yardımcıları Daire Başkanları ve Mahkeme içtüzüğüne göre seçilecek diğer yargıçlardan oluşur. 43. madde uyarınca Büyük Daireye getirilen başvuruların incelenmesi sırasında, Daire Başkanı ve başvuruda konu edilen Devletin yargıcı dışında, götürme kararı veren yargıçlar Büyük Dairede yer alamazlar.

Madde 28 - Komitelerin kabul edilemezlik kararları

Bir Komite, 34. madde uyarınca yapılan kişisel başvurunun, daha fazla incelemesinin gerekmediği hallerde, oybirliği ile kabul edilemezliğine veya kayıttan düşürülmesine karar verebilir. Bu karar kesindir.

Madde 29 - Dairelerin kabul edilebilirlik ve esasa ilişkin kararları

1. 28. madde çerçevesinde karar verilmediği takdirde, bir Daire, 34. madde uyarınca yapılan kişisel başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında karar verir.

2. Bir Daire, 33 madde uyarınca yapılan devlet başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında karar verir.

3. Mahkemenin istisnai hallerde aksine kararları hariç, kabul edilebilirlik konusundaki kararları ayrı bir şekilde alınır.

Madde 30 - Yargılanmanın Büyük Daireye gönderilmesi

Daire önünde görülen bir dava, işbu Sözleşmenin ve Protokollerinin yorumu konusunda ciddi sorunlar doğuruyorsa ya da sorunun Daire tarafından varılacak çözüm Mahkeme tarafından önceden verilmiş bir karar ile çelişkili olacak ise, Daire, hüküm vermediği süre içerisinde, taraflar itiraz etmedikçe yargı yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçebilir.

Madde 31 - Büyük Dairenin yetkileri

Büyük Daire,

1. Daireler tarafından 30 madde uyarınca kendisine gönderilen veya 43. madde uyarınca önüne gelen, 33 veya 34 maddeler uyarınca yapılan başvuruları ve,

2. 47. maddede öngörülen istisnai mütalaa taleplerini inceler

Madde 32 - Mahkemenin yargı yetkisi

1. Mahkemenin yargı yetkisi, 33., 34. ve 37 maddeler uyarınca kendisine intikal eden, işbu Sözleşmenin ve Protokollerinin yorumu ve uygulanmasına ilişkin tüm konuları kapsar.

2. Mahkemenin yargı yetkisinin olup olmadığı hakkında ihtilaf durumunda karar Mahkemeye aittir

Madde 33 - Devlet başvuruları

Her Yüksek Taraf Devlet işbu Sözleşmeye ve Protokolleri hükümlerine vâki ve kendisinden diğer yüksek Taraf Devlete isnat edilebileceğine kanaat getirdiği her hangi bir ihlalden dolayı Mahkemeye başvurabilir

Madde 34 - Kişisel başvurular

İşbu Sözleşme ve Protokollerinde tanınan hakların Yüksek Taraf Devletlerden biri tarafından ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her hakiki şahıs, hükümet dışı her teşekkül veya her insan topluluğu, Mahkemeye başvurabilir Yüksek Taraf Devletler bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.

Madde 35 - Kabul edilebilirlik koşulları

1. Devletler Hukukunun genel olarak kabul edilen prensiplerine göre; ancak iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin karardan itibaren altı aylık bir süre içinde Mahkemeye başvurulabilir.

2. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu aşağıdaki hallerde kabul etmez.

a) Başvuru imzasız ise veya,

b) Başvuru Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş veya milletlerarası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine sunulmuş başka bir başvurunun konusuyla esas itibariyle aynı ise ve yeni olaylar ihtiva etmiyorsa,

3. Mahkeme 34. madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu işbu Sözleşme ve Protokolleri hükümlerine aykırı, açıkça dayanaktan yoksun veya başvuru hakkının suiistimali mahiyetinde telakki ettiği takdirde, kabul edilemez bulur.

4. Mahkeme işbu maddeye göre kabul edilmez bulduğu her başvuruyu reddeder. Yargılamanın her aşamasında bu karar verilebilir.

Madde 36 - Üçüncü tarafın müdahalesi

1. Daire ve Büyük Daire önündeki tüm davalarda, vatandaşlarından birinin başvuran taraf olması halinde, Yüksek Taraf Devletin yazılı görüş sunma ve duruşmalarda bulunma hakkı vardır

2. Mahkeme Başkanı, adaletin doğru sağlanabilmesi amacıyla, yargılamada taraf olmayan herhangi bir Yüksek Taraf Devleti yazılı görüş sunma veya duruşmalarda taraf olmaya davet edebilir.

Madde 37 - Başvurunun kayıttan düşmesi

1. Yargılamanın herhangi bir aşamasında, Mahkeme, aşağıdaki sonuçlara varılması halinde başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir.

- a) Başvuru sahibi başvurusunu takip etme niyetinde değilse, veya,
- b) Sorun çözümlenmişse veya
- c) Başka herhangi bir nedenden ötürü, başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse,

Ancak işbu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına riayet gerektiriyorsa, Mahkeme başvurunun incelenmesine devam eder.

2 Mahkeme koşulların haklı kıldığı kanısına varırsa, bir başvuruyu eski haline döndürülmesini kararlaştırabilir.

Madde 38 - Davanın esasının incelenmesi ve dostane çözüm süreci

1. Mahkeme, kendisine intikal eden başvuruyu kabul edilebilir bulduğu takdirde,

a) olayları tespit etmek amacıyla, tarafların temsilcileriyle birlikte başvuruyu incelemeye devam eder ve gerekirse, ilgili Devletlerin, etkinliği için gerekli tüm kolaylıkları sağlayacakları bir tahkikat yapacaktır.

b) işbu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan şekliyle İnsan Haklarına Saygı esasından hareketle, davanın dostane bir çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili taraflara hizmet sunmaya amade olacaktır.

2. "1.b" hükümlerine göre yürütülen süreç gizlidir.

Madde 39 - Dostane çözüme varılması

Dostane çözüme varılırsa, Mahkeme olaylarla ve varılan çözümle sınırlı bir açıklama yapılmasına karar vererek başvuruyu kayıttan düşürür.

Madde 40 - Duruşmaların kamuya açık olması ve belgelere ulaşabilme

1. Mahkeme, istisnai durumlarda aksini kararlaştırmadıkça, duruşmalar kamuya açıktır.

2. Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, Yazı işleri Müdürüne emanet edilen belgeler kamuya açıktır.

Madde 41 - Hakkaniyete uygun bir tatmin

Mahkeme işbu Sözleşme veya Protokollerin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Taraf Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

Madde 42 - Dairelerin kararları

Dairelerin kararları, 44. maddenin 2. fıkrası hükümlerine uyarınca kesinleşir.

Madde 43 - Büyük Daireye gönderme

1. Bir Dairenin kararının üç ay içerisinde, dava taraflarından her biri, istisnai durumlarda, davanın Büyük Daireye gönderilmesini isteyebilir.

2. Büyük Daire bünyesinde 5 hakimden oluşan bir Alt-Kurul, davanın Sözleşmenin ve Protokollerin yorumuna ilişkin ciddi bir sorun doğuruyorsa ya da genel nitelikli ciddi bir konu teşkil ediyorsa, istemi kabul eder.

3. Alt-Kurul istemi kabul ederse, Büyük Daire bir hüküm ile dâvayı sonuçlandırır.

Madde 44 - Kesin hükümler

1. Büyük Dairenin kararı kesindir.

2. Bir Dairenin kararı aşağıdaki durumlarda kesindir:

a) Taraflar davanın Büyük Daireye gönderilmesini istemediklerini beyan ederlerse veya,

b) Karardan 3 ay içerisinde davanın Büyük Daireye gönderilmesi istenmezse veya;

c) Alt Kurul 43 maddede öngörülen istemi reddederse

3. Kesin karar yayınlanır

Madde 45 - Hükümlerin ve kararların gerekçeli olması

1. Hükümler, kabul edilebilirlik veya kabul edilemezlik kararları gerekçelidir.

2. Karar, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.

Madde 46 - Kararların bağlayıcılığı ve uygulanması

1. Yüksek Taraf Devletler, taraf oldukları davalarda Mahkemenin nihai kararlarına uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin nihai kararı, kararın uygulanmasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir.

Madde 47 - İstisari mütalaa

1. Mahkeme, Bakanlar Komitesinin talebi üzerine, Sözleşmenin ve Protokollerin yorumlanması ile ilgili hukuki meseleler üzerinde istisari mütalaa verebilir.

2. Ancak, bu mütalaa, ne Sözleşmenin 1. bölümünde ve Protokollerinde tayin edilen hak ve hürriyetlerin muhtevası veya kapsamı ile ilgili meseleleri, ne de Mahkeme veya Bakanlar Komitesinin Sözleşmede öngörülen bir müracaat neticesinde karara bağlamak durumunda kalabileceği diğer meselelere ilişkin bulunamaz.

3. Bakanlar Komitesinin Mahkemeden istisari mütalaa talep etmek kararı Komiteye katılmak hakkına sahip temsilcilerin çoğunluğuyla alınır.

Madde 48 - Mahkemenin istisari mütalaa verme yetkisi

Bakanlar Komitesi tarafından yapılan talebin, 47. maddede tayin edilen istisari yetkisine girip girmediğini Mahkeme kararlaştırır.

Madde 49 - İstisari mütalaanın gerekçeli olması

1. Mahkemenin mütalaa gerekçelidir.

2. Mütalaa, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.

3. Mahkemenin mütalaası Bakanlar Komitesine bildirilir.

Madde 50 - Mahkemenin masrafları

Mahkemenin masrafları, Avrupa Konseyi tarafından karşılanır.

Madde 51 - Yargıçların imtiyazları ve muafiyetleri

Yargıçlar vazifelerinin ifasında Avrupa Konseyi Statüsünün 40. maddesinde ve bu madde uyarınca akdedilen anlaşmalarda derpiş edilen imtiyaz ve muafiyetlerden istifade ederler.

BÖLÜM III : MUHTELİF HÜKÜMLER

Madde 52 - Genel Sekreter tarafından yapılan incelemeler

Her Yüksek Akid Taraf kendi dahilî mevzuatının, işbu Sözleşmenin bütün hükümlerinin fiilen tatbikini ne surette temin ettiği hususunda Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin talebi üzerine izahat verecektir.

Madde 53 - Varolan insan haklarının güvence altına alınması

İşbu Sözleşmenin hükümlerinden hiçbirisi her Akid Tarafın kanunlarına veya bu Akidın Taraf olduğu diğer bir Sözleşmeye tevfiikan tanınabilecek İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri tahdit veya ihlal eder, mahiyette tefsir olunamaz.

Madde 54 - Bakanlar Komitesi'nin yetkileri

İşbu Sözleşmenin hiçbir hükmü Avrupa Konseyi Statüsünün Bakanlar Komitesine verdiği salahiyetleri ihlal etmez.

Madde 55 - Diğer çözüm yollarının dışlanması

Bu Sözleşmenin tefsir veya tatbikından doğan bir ihtilafı işbu Sözleşmede derpiş edilenlerden başka bir hal tarzına dilekçe yoluyla tabi kılmak hususunda aralarında mevcut Anlaşma, Sözleşme ve demeçleri, hususi uyuşma halleri müstesna, faydalanmaktan Yüksek Akid Taraflar karşılıklı olarak vazgeçmektedirler.

Madde 56 - Ülkesel uygulama

1. Her Devlet, tasdik esnasında veya daha sonra her hangi bir zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir ihbarla işbu Sözleşmenin Milletlerarası münasebetlerini sağladığı bütün ülkelere veya bunlardan her hangi birine işbu maddenin 4. fıkrasına göre tatbik edileceğini beyan edebilir.

2. Sözleşme ihbarda bildirilen ülke veya ülkelerde Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin bu ihbarı aldığı tarihten itibaren otuz gün sonra tatbik edilecektir.

3. İşbu Sözleşmenin hükümleri mezkûr ülkelerde mahallî icaplar nazarı itibara alınarak tatbik edilecektir.

4. Bu maddenin birinci fıkrasına tevfiikan beyanda bulunmuş olan her devlet sonradan her zaman işbu beyanında işaret ettiği ülke veya ülkelere taallük itibariyle, hakikî şahısların, Hükümet dışı teşekküllerin veya fert gruplarının müracaatlarının bu Sözleşmenin 34. maddesine uygun olarak Mahkemenin rüyet eylemek salâhiyetini kabul ettiğini beyan edebilir.

Madde 57 - Çekinceler

1. Bu Sözleşmenin imzası veya tasdik belgesinin tevdiinde her Devlet Sözleşmenin muayyen bir hükmü hakkında, o zaman kendi ülkesinde mer'i olan bir kanun bu hükme uygun bulunmaması nispetinde ihtirazi kayıt koyabilir. İşbu madde umumi mahiyette ihtirazi kayıtlar konulması salâhiyetini bahşetmez.

2. İşbu maddeye uygun olarak konulan her ihtirazi kayıt mevzubahis kanunun kısa bir izahını ihtiva eder.

Madde 58 - Feshi ihbar

1. Bir Yüksek Âkîd Taraf Sözleşmeyi ancak Sözleşmenin kendisi hakkında mer'iyete girdiği tarihten itibaren beş yıllık bir müddet sonunda ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine altı ay evvel verilecek bir ihbarla feshedebilir. Genel Sekreter bundan diğer Âkîd Taraflara malûmat verir.

2. Bu fesih keyfiyeti, fesih muteber sayıldığı tarihten evvel yapılmış olup bu taahhütleri ihlâl edici mahiyette telakki edilebilecek her hangi bir fiilî dolayısıyla, ilgili Yüksek Âkîdî işbu Sözleşmedeki taahhütlerden beri kılmak neticesini hâsıl etmez.

3. Aynı ihtirazi kayıt altında Avrupa Konseyi üyeliği sıfatı zail olan her Âkîd Taraf işbu Sözleşmeye de taraf olmaktan çıkar.

4. Sözleşme, 56 ıncı madde hükmü gereğince tatbik edileceği beyan edilmiş olan ülkelere taallûku bakımından, daha evvelki fıkralar hükümlerine tevfikân feshedilebilir.

Madde 59 - İmza ve onay

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzalarına açıktır. Sözleşme tasdik edilecektir. Tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi olunacaktır.

2. İşbu Sözleşme on tasdik belgesinin tevdiinden sonra mer'iyete girecektir.

3. Sözleşmeyi daha sonra tasdik eyleyecek olan mümzi için Sözleşme tasdik belgesinin tevdiiden itibaren mer'iyete girecektir.

4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Sözleşmenin mer'iyete girdiğini, Sözleşmeyi tasdik eden Yüksek Âkîd Tarafların isimlerini ve daha sonra vukubulacak tasdik belgelerinin tevdi keyfiyetini de bütün Avrupa Konseyi üyelerine tebliğ edecektir.

Avrupa Konseyi Hazinei Evrakında saklanmak ve her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere Fransızca ve İngilizce tek bir nüsha halinde 4 Kasım 1950 de Roma'da tanzim edilmiştir.

Umumi Kâtip bunun tasdikli suretlerini imza eden bütün devletlere gönderecektir.